

La sol·licitació: una introducció al cas de fra Tomàs de Sant Vicent
Albert Toldrà

Què és la sol·licitació, la *sollicitatio ad turpia in confessione*? És l'ús de la confessió per part del sacerdot per seduir o abusar sexualment de les penitents. És històricament una realitat massiva, tot i que cuidadosament amagada.

Un delicte definit pel concili de Trento (abans era simplement un trencament del celibat eclesiàstic) com un terrible crim contra el sagrament de la confessió. I des de l'any 1559 la Inquisició n'obté la jurisdicció exclusiva per als territoris de la monarquia hispànica, una parcel·la de poder que suposa la intromissió del sant Ofici dins de l'Església.

Les denúncies per sol·licitació generalment són tramitades per l'actual confessor de la víctima, que en rebre una confessió d'haver patit sol·licitació té l'obligació d'informar la penitent que ha de denunciar-la a la Inquisició, i no pot ser absoluta fins aleshores; després s'interroga "en forma" la denunciante, mitjançant un comissari local i sota la consigna de discreció, amb informes sobre la credibilitat i moralitat de la dona. Quan el presumpte sol·licitador és detingut, se'l tanca en un convent o, si el delicte és molt greu, com en el cas de fra Tomàs, a les presons secretes del sant Ofici. La sol·licitació freqüentment va acompanyada de doctrina "errònea", quan el confessor convenç la penitent que el que li proposa no és pecat, o que pot absoldre-la ell mateix, afirmacions herètiques que per als inquisidors són més greus que la pròpia sol·licitació. La condemna sol consistir en reclusió fins a un any en un convent, humiliacions rituals i penitències, i la privació perpètua de confessar.

La sol·licitació comporta quasi sempre una certa dosi de brutalitat, i de vegades fins i tot de violència física, tot i que no és freqüent que s'arribi a la violació. La dona víctima de la sol·licitació és jove o molt jove i de classe baixa – és a dir, la més vulnerable-, i amb independència del seu estat: casades, fadrines, vídues, monges, totes són sol·licitades. El tret més cridaner n'és la submissió, en la societat rotundament patriarcal i jerarquitzada de l'Antic Règim. Una submissió complementada amb la por i la dificultat per a la dona per a dur a terme una denúncia contra un sacerdot sense patir la revenja del propi sacerdot, violències del seu propi pare o marit, o el bandejament social.

El sol·licitador és un sacerdot, un home madur –la llicència episcopal per a confessar teòricament es lliura als quaranta anys-, d'origen social mig o baix. Sol ser monjo: els sacerdots seculars, integrats en la societat local, no necessiten recórrer a la confessió per a satisfer les seues passions, mentre que els monjos com fra Tomàs, tancats als convents i desarrelats pels continus desplaçaments, sense mitjans econòmics, troben al confessor l'única via d'accès a la dona. L'orde amb més sol·licitadors processats és el dels franciscans, l'orde més nombrós al País Valencià. L'exigència de la castedat dels religiosos, i en especial dels monjos, la repressió de les pulsions sexuals, els genera una forta tensió que canalitzen com poden; alguns d'ells esdevenen autèntics obsessos o malalts.

En la religiositat cristiana subjau un rotund menyspreu pel cos, unit a una afecció per totes les formes de mortificació física: vigílies, dejuns (algun autor parla d'"anorèxia religiosa"), tot tipus de penitències corporals: el dolor físic, la maceració del cos purifica l'ànima, és expiació, eleva cap a Déu. El model n'és la Passió de Crist, permenoritzadament considerada als *Vita Christi*. Aquesta tendència, visible des dels primers temps del cristianisme, s'accentua sobremanera amb la Contrareforma i la devoció postridentina. Curiosament, en temps recents l'Església ha intentat fer desaparèixer les seues formes més visibles, però han reaparegut via processons de flagel·lants de setmana santa, amb un component ara fonamentalment identitari.

Era freqüent que els confessors imposaren aquest tipus de penitències als pecadors; els sol·licitadors que es complauen en aquestes coses són anomenats *flagel·lants*, i són per als inquisidors sospitosos d'heretgia (molínisme i "alumbradisme"). Per al Sant Ofici el pecat no és flagel·lar una dona, sinó prendre això com a excusa per a mirar o tocar el seu cos, que ho converteix en sol·licitació; el matís en aquest cas és difícil de resoldre. El flagel·lant s'interessa estretament per la penitència que fa la dona: en el cas del cilici, vol veure'l, com el duu, li'l coloca ell mateix o li'n proporciona un, per a la qual cosa li demana les mides de la part del cos on se'l posarà, freqüentment els genitals.

Quant a les deixuplines, el flagel·lant vol contemplar com la dona se les aplica, o -amb l'excusa que ella no sap o no té els instruments adients- li les administra ell personalment, les quals coses sempre signifiquen un cert nivell d'intimitat, de nuesa, amb visió i contactes amb les natges, cuixes i sexe de la penitenta, inclinada damunt del llit o la taula, en una posició adient per a l'excitació

del confessor. La segona part de la flagel·lació és seguir l'evolució de les ferides i la seua cura, que suposa diverses noves contemplacions i tocaments de la carn femenina.

En aquestes relacions no sol haver penetracions ni genitalitat; es tracta d'una barreja malaltissa de sado-masquisme místic, en què es busca el dolor penitencial, simultàniament unit a una evident excitació sexual i un joc de dominació i submissió. El masquisme hi és present en el fet de rebre el càstig, però també en l'obediència absoluta de la dona al confessor; també trobem sàdics que disfruten fent mal, amb la crueltat i la humiliació, que tenen com a justificació vèncer l'orgull de la penitenta i posar a prova la seua santa obediència, especialment en el cas de les monges. Evidentment, alguns sol·licitadors empraran la flagel·lació com a excusa per a acostaments eròtics; d'altres, en canvi, com a expressió de la seua autoritat brutal. I probablement en cada cas hi ha variables proporcions de tot això.

El cas de fra Tomàs de Sant Vicent, monjo carmelita, és hiperbòlic, però singular: no es tracta de l'habitual sacerdot que empra la confessió per a aconseguir uns acostament eròtics a les seues víctimes, ni de l'autoritari brutal que disfruta amb la violència. És un cas complex, del qual cadascú en traurà les seues conclusions: hi ha un evident element sexual en totes les penitències, barrejat amb un sadomasquisme malaltís, és clar, però alhora un misticisme penitencial diguem-ne pertorbat, i una enteresa sorprenent, que fra Tomàs mostra en ésser processat: a diferència de la immensa majoria dels sol·licitadors, aquest monjo resisteix imperturbable la seua detenció i interrogatoris, fins i tot manté la convicció que s'està cometent una injustícia contra ell.

Tota aquesta sexualitat morbosa i aquests abusos que ens arriben a través de la reixeta del confessionari, ocorreguts fa segles, avui conserven un caràcter "potent": encara ara, al s. XXI, ens afecten, ens provoquen diverses reaccions: indignació, curiositat morbosa, fàstic, rialles i pena, tot plegat. I això que el sadomasquisme avui ha esdevingut una mena de moda, d'objecte de consum, banalitzat i "promocionat" per pel·lícules com ara 50 ombres de Grey.

Però aquests documents, a banda de la curiositat, tenen un enorme valor en la nostra història, en la història del que som, tant si ens agrada com si no. I també ens permeten de fer una justícia històrica a algunes (són la punta de

l'iceberg) de les dones que foren víctimes de la sol·licitació, en fer públics uns abusos que el poder va tenir molt d'interés en amagar.